

Els assassins de Keynes viuen a la UE

“Qui és la societat?” “No existeix tal cosa, només individus, homes i dones.” Era l’any 1987 quan, en una entrevista, la primera ministra britànica Margaret Thatcher expressava en una sola frase l’essència del neoconservadorisme. La dama de ferro en seria la màxima avaladora al Vell Continent i en poc temps, aconseguiria desballestar l’Europa social que entre els anys 50 i 70 havia assegurat la pau social mitjançant un pacte entre capital i treball. Les classes populars renunciaven a la revolució a canvi d’un estat social, i la dreta allunyava el fantasma del comunisme. Però quan es trenca la política de blocs amb la caiguda de l’URSS el 1991, la resposta de la dreta europea, i també dels Estats Units amb Ronald Reagan, és no fer concessions.

L’hegemonia ideològica del britànic John Keynes, que propugnava una política governamental intervencionista fiscal i monetària per pal·liar els efectes adversos dels cicles econòmics i bastir l’estat del benestar, comença a quedar tocada de mort. I no sols per la força del neoconservadorisme, sinó perquè la socialdemocràcia europea no presenta alternatives de cohesió social, justícia social i redistribució de la riquesa i es desplaça progressivament cap al marc conceptual de la dreta. És en aquest context que s’entén que Thatcher assegurés que el laborista Tony Blair, que arribarà al poder el 1997, era el seu millor hereu. I Blair va respondre: “Ara tots som Thatcheristes”. La socialdemocràcia britànica va fer seva la idea liberal que el mercat és eficient per naturalesa i ideològicament neutre, premissa que condueix a desmantellar la capacitat d’un Estat d’intervenir en l’economia per tal de garantir la cohesió i la justícia socials. Com Blair, l’alemany Gerhard Schröder i l’espanyol José Luís Rodríguez Zapatero, que es presentaven com els avaladors europeus d’una societat basada en l’empoderament de les persones i la solidaritat col·lectiva,

Margaret Thatcher va arribar a dir que el laborista Tony Blair era el seu autèntic hereu. I de fet, Blair també va defensar la idea que el mercat és eficient per naturalesa i ideològicament neutre.

Margaret Thatcher, la dama de ferro del neoconservadorisme, va contribuir abundantment a la destrucció del model de l’Europa social de què havia gaudit la UE entre els anys 50 i 70. Però, més tard, també ho van fer les terceres vies de la socialdemocràcia europea, amb Blair, Zapatero i Schröder, que van abandonar el marc conceptual de l’esquerra. El resultat és una Europa ideològicament homogènia però políticament escapçada a les mans del mercat.

mai no van impulsar una alternativa real al neoliberalisme.

En una Unió Europea ideològicament homogènia –la socialdemocràcia no ha posat en contradicció una economia globalitzada a mida de les grans corporacions– però políticament escapçada, el resultat de tres dècades de thatcherisme és demolidor: 26 milions de

desocupats, un sistema bancari fràgil, països en risc de deflació i una eurozona que podria caure en una dècada negra com la que va viure el Japó als anys noranta. Però si el Japó era una nació cohesionada, la UE és molt lluny de poder sobreviure a una experiència com la nipona, més encara quan els euroescèptics guanyen terreny.

Reunió el 26 de febrer de 2014 dels membres de la Troica –Fons Monetari Internacional, Banc Central Europeu i la Comissió Europea– sobre la reforma del sistema de pensions a Portugal.

Les forces del mal. L'aversion ciutadana cap a l'anomenada Troica financera –BCE, FMI i Comissió Europea– i en especial, cap a la figura d'Angela Merkel és el reflex que els ciutadans europeus rebutgen el pacte tàcit entre la socialdemocràcia i el conservadorisme europeu per sostenir un mercat desregulat i on les grans corporacions tenen via lliure per defensar els seus interessos. Però ens equivocariem si penséssim que vivim sota la dictadura de les grans empreses i que els dirigents polítics són titelles d'aquest gran poder. A la UE, tret de grups d'esquerra com els Verds-Ale, en què hi ha integrades ERC i ICV, sense opcions de governar la Comissió Europea, els grups polítics majoritaris legitimen les decisions preses per la Troica, de manera explícita o amb el seu silenci.

Més enllà del poder polític democràticament establert, l'Europa que es va començar a bastir fa tres dècades està apuntalada per un altre pilar robust, els *lobbies* econòmics, considerats una de les principals amenaces per a la qualitat democràtica de les institucions europees. El sector financer, que inverteix cada any 120 milions d'euros en la seva xarxa de prop de 700 lobbistes a sou, instal·lats en despatxos del barri europeu de Brussel·les. Des de consultories,

despatxos d'advocats o seus de *think tanks* s'elaboren informes tècnics o econòmics rere els quals s'amaga un interès particular d'algun sector industrial o una multinacional, que convenientment arribarà a mans d'algun eurodiputat o grup parlamentari que casualment treballa en una directiva o normativa que pot perjudicar o afavorir els interessos de qui paga l'informe. O també a mans de la Comissió Europea, sovint necessitada d'assessorament sobre determinades polítiques que ha de regular. Però no sols en el sector financer hi ha *lobbies*, també en el d'infraestructures, medi ambient, educació, o qualsevol altre sector amb interessos econòmics o polítics. Només a Brussel·les hi ha uns 30.000 llobbistes a sou, segons els càlculs de l'ONG holandesa Corporate Europe Observatory. D'aquests, només uns 6.000 s'han identificat voluntàriament al registre de *lobbies* que va crear la UE el 2008.

La 'corporatocràcia'. L'economista Jeffrey Sachs defineix el terme *corporatocràcia* no únicament com la influència i la capacitat de condicionar les decisions polítiques que adquireixen els grups empresarials més importants, molts dels quals tenen posicions oligopolístiques en l'economia mundialitzada, sinó el fet que el poder polític,

especialment als EUA però també a la UE, estigui atrapat pels interessos de les grans firmes, fins al punt que bona part de les decisions polítiques que es prenen s'expliquen pels interessos d'aquestes corporacions. La definició encaixa com un guant en moltes decisions que s'han pres als Estats i a la Unió Europea en matèria econòmica i política monetària –un euro fort no afavoreix les exportacions, per exemple–, i és el reflex d'aquella convicció que defensava Thatcher a finals dels vuitanta sobre que el mercat no entén d'ideologia ni necessita d'un marc regulador predeterminat perquè s'autogestiona.

L'Europa del 26 de maig. Sigui com sigui, la UE té cinc anys per endavant de mandat per decidir si enterra definitivament un projecte d'Europa social que entre els anys 50 i 70 va portar prosperitat econòmica i benestar social, o si opta per donar continuïtat als darrers trenta anys en què el mercat desregulat que havia de generar riquesa als països ha acabat fabricant una Europa precaritzada incapaç de sostenir l'estat del benestar que fa seixanta anys sí que es podia sostenir. Ara bé, la socialdemocràcia encara no és alternativa creïble. Sense projecte ideològic i també sotmesa, com ho ha demostrat el cas de François Hollande i Manuel Valls, a la política d'austeritat i el deute públic, el marge de maniobra d'oposició política és mínim. Per contra, d'altres projectes europeus d'esquerres que sí que tenen un projecte per a l'Europa social, encara no tenen prou força. Fet i fet, la UE i els 28 Estats continuen estant sotmesos al criteri del mercat, unit i fort a diferència de les institucions europees i la classe política.

En part, un projecte europeu alternatiu que permeti la convivència entre el necessari mercat i els drets socials dels ciutadans, passarà també pels passos que pugui fer la UE en matèria d'unió fiscal, econòmica i política en aquest sentit. Hauran de remar en la direcció contrària a les tres dècades passades. Però el full de ruta és conegut, el va escriure la mateixa UE als anys 50.

Gemma Aguilera